SJEĆANJE Povjesničarka Lelja Dobronić

Kroničarka grada Zagreba

ZAGREB – Mnogi kolege, suradnici i štovatelji povjesničarke dr. Lelje Dobronić oprostili su se od nje na komemoraciji održanoj u četvrtak u Hrvatskome povijesnom muzeju. Ravnateljica toga Muzeja, Ankica Pandžić osvrnula se na plodne godine ravnateljskoga rada dr. Lelje Dobronić u toj ustanovi od 1967. godine do odlaska u mirovinu 1980.

Kako je kazala muzejska savjetnica Nada Premerl iz Muzeja grada Zagreba, Lelja Dobronić se zauzimala i za njegov stalni postav, te je često surađivala s muzejom u kojem je i započela svoj znanstveni put. Lelja Dobronić provela je brojna arhivska istraživanja, objavila je mnoge publikacije posvećene razvitku zagrebačkog urbanizma, od srednjega vijeka do danas. Neke od njezinih najpoznatijih knjiga su »Stare numeracije kuća u Zagrebu«, »Zagrebački Kaptol i Gornji grad nekad i danas«, »Biskupski i kaptolski Zagreb« i »Slobodni i kraljevski grad Zagreb«.

Ivanka Reberski, obrativši se u ime Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske, spomenula je da se dr. Lelja Dobronić razvila u povjesničara kulture. Ravnatelj Arheološkog muzeja u Zagrebu Ante Rendić Miočević predao je knjigu »Opatovina« Željka Deme posvećene najvećoj zagrebačkoj kroničarki – dr. Lelji Dobronić njezinu sinu Stanimiru Vuk-Pavloviću. [B. V.]

MINISTARSTVO KULTURE Jedinstvena cijena knjige

Zajednica prihvatila sporazum

ZAGREB – Vijeće Zajednice nakladnika i knjižara odlučilo je na sastanku u četvrtak da će prihvatiti prijedlog Ministarstva kulture po kojem će se jedinstvena cijene u Hrvatskoj uvesti samo kao sporazum.

»Bolji je bilo kakav sporazum na temu istraživanja tržišta knjiga nego ništa, s time da idemo na njegovu ozbiljnu doradu«, rekao je za *Vjesnik* Valter Lisica, predsjednik Zajednice, ističući kako je donošenje sporazuma samo prijelazno razdoblje do zakona o knjizi.

Ozbiljna dorada, objasnio je Lisica, podrazumijeva da u sporazumu budu svi elementi koji su predviđeni i zakonom. To znači da će ga se morati pridržavati svi subjekti koji su prisutni na tržištu knjiga, a među njima i trgovački lanci i veliki centri koji u svojoj ponudi imaju i knjige. Pojačat će se i stupanj sankcija, a one se neće odnositi samo na neposlušne nakladnike koji se natječu za državne potpore i otkup, već i na one koji se za subvencije uopće ne prijavljuju. [S. V. Antić]

PREMIJERA »Stanje br. 2« Pravdana Devlahovića

Plesno prilagođavanje drugom stanju

Višnja ROGOŠIĆ

Golemom korpusu suvremenih plesnih i kazališnih projekata te bodyartističkih performansa koji posredno ili izravno upućuju upravo na nestalnost tijela pridružila se i plesna predstava »Stanje br. 2« koreografa i izvođača Pravdana Devlahovića, tematiziranjem nesigurnosti kao jedine sigurne slike tijela.

Premijerno izvedena u srijedu u Teatru &TD u produkciji BADco., »Stanje br. 2« otvorila je, u Devlahovićevu prepoznatljivom koreopisu, seriju duhovitih i jasnih asocijacija na tijelo koje, riječima programske knjižice, »postaje bremenito samo sobom«. Kontinuirano aludirajući na trudnoću, predstava se kreće *ab ovo ad ovo*, započinjući eksperimentom u kojem se tvrdo kuhano jaje rasprsne u vakuumu boce, a završavajući uvođenjem velike bijele pilates lopte (jaja?) kao plesnog rekvizita.

Fokusirana dramaturgija Gorana Sergeja Pristaša i Ivane Ivković varira između područja nesigurnog i pokušaja da se tijelo prilagodi alternativnim vanjskim uvjetima. Pokret odličnog Pravdana Devlahovića, kojem se u završnom dijelu pridružuje i Zrinka Užbinec, dodatno se čita u odrazu na zidu (izvođačko provjeravanje vlastite sjene) ili pak domišljatim osamostaljenjem svjetla, kao otkrivajućeg/skrivajućeg agensa, ostaje u sjeni.

PRAIZVEDBA Drama »Ženik« Ilije Zovka u splitskome Gradskom kazalištu mladih

Imotska melodrama

Drama u režiji Georgija Para odvija se na odmorištu uz cestu gdje se zatječu Imoćani Jure i Ivo

Mira JURKOVIĆ

Nakon monodrame »Oprosti, Stipe« i »Francuzice« u kojoj nastupa sa Zojom Odak, glumac Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu Ilija Zovko napisao je još jednu dramu – »Ženici«. Praizvedba ovoga komada na rasporedu je 26. siječnja u splitskome Gradskom kazalištu mladih u režiji Georgija Para, a jednu od dviju uloga Zovko igra uz kolegu Filipa Radoša.

»Ženici« su priča koja se tek u naznakama može zvati dramom o ljudima koji će se oženiti. Glavni i jedini junaci – Jure i Ivo – iznikli su iz Zovkova zavičaja, govore imotskim dijalektom, koji miriše na goli kamen i draču te sreću i nesreću ljudi koje život nikada nije mazio i koji su sve i uvijek morali napraviti svojim rukama i znanjem.

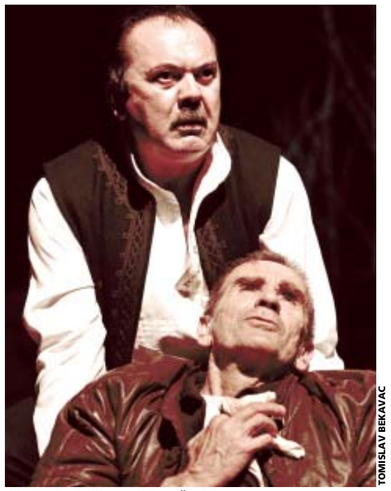

TOMISLAV BEKAVAC

Ilija Zovko i Filip Radoš u »Ženicima«

Nije novi »Godot«

Radnja drame je smještena u pustopoljini, na odmorištu uz cestu gdje se Imoćani Jure i Ivo zatječu stjecajem nesretnih okolnosti izazvanih prometnom nesrećom.

»Možda će moja drama nekoga podsjetiti na Beckettova 'Godota', no o tome uopće ne treba razmišljati, jer Vladimir i Estragon govore neke stvari koje ja nikada nisam uspio razumjeti, a Beckett jest.

Moji junaci govore o konkretnim stvarima, životu, moralu, vjeri, naciji, poštenju, ljudskosti. Valja istaknuti kako 'Ženici' nisu ni komedija ni tragedija, nego melodrama koja bi se možda mogla nazvati imotskom melodramom, jer obiluje zvukovima moga zavičaja«, ističe Zovko.

Zovkova priča o dvojici gastarbajtera s dosta komičnih i neočekivanih obrata otvara brojna pitanja o čovjeku, životu, ponašanju i moralu, no ne nudi odgovore ili naputke. Ne šalje ni poruke, kaže Zovko, jer to može obaviti pošta.

Obrazlažući razloge zbog kojih se vratio pisanju na imotskome dijalektu, autor ističe kako mu je najlakše i najprirodnije misliti na jeziku svoje majke.

Jezik bez nepoznanica

»To je jezik koji sišeš s majčinim mlijekom. Na tom jeziku dišem i ne moram misliti kako se nešto izgovara. Kad u jeziku nema nepoznanica, onda i on može biti drama«, kaže Zovko.

Iako su drame »Oprosti, Stipe« i »Francuzica« postigle uspjeh s golemim brojem izvedbi na kazališnim pozornicama, Zovko se nikada nije smatrao piscem u pravom smislu te riječi.

»Počeo sam pisati da bih glumio ono što me zanima. Možda je takav tekst već napisan, ali nitko mi ga nije nudio, niti sam ga pronašao.

Zato sam uzeo olovku i papir u ruke, te polako, u dokolici počeo pisati«, tvrdi Zovko napominjući kako bi se kazalište trebalo vratiti svom izvorištu, odnosno riječi, bez kojeg teatar ne postoji.

Nema besciljnog lutanja scenom

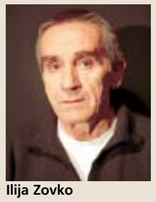

Ilija Zovko

Zovko ističe kako je redatelj Paro tražio da u »Ženicima« igraju autentični glumci, ljudi koji neće morati glumiti jezik i stanja.

»Radoš i ja vjerojatno ispunjavamo njegove zahtjeve. Rad na predstavi bio je pravo zadovoljstvo, jer nas Georgij nikada nije pustio da besciljno lutamo scenom. Uvijek se znalo što želi i koji je cilj našeg rada. Paro je redatelj s golemim iskustvom i kazališnim znanjem, s kojim bi svaki glumac trebao barem jedanput raditi. Tako bi spoznali što znači studiozan, ozbiljan i naporan rad bez muke«, tvrdi Zovko. Scenografiju »Ženika« potpisuje Aljoša Paro, glazbu Joško Koludrović, a kostime je izradila Marija Žarak.

KONCERT Iz Majstorskoga ciklusa u »Lisinskom«

Jazzistički Lazarov koncert

Mirta ŠPOLJARIĆ

Mladi ruski dirigent Mihail Agrest ravnao je Simfonijskim orkestrom HRT-a na koncertu u četvrtak u KD Vatroslava Lisinskog. Ambiciozan program sastavljen od djela Igora Stravinskog, Milka Lazara i Aleksandra Skrjabina, s gostujućim Zagrebačkim kvartetom saksofona, pokazao se zanimljivim odabirom večeri, ujedno edukativnoga karaktera.

Stravinskijev balet *u tri dijeljenja* »Igra karata« manje je poznato djelo iz razdoblja autorova zreloga stvaralaštva, koje sintetizira skladateljska iskustva na ponešto pojednostavljeni način, s prisutnim elementom ironije u upotrebi kvazicitata teme iz Rossinijeva »Seviljskog brijača«.

Drugi koncert za kvartet saksofona i orkestar slovenskoga skladatelja Milka Lazara, namijenjen upravo spomenutim komornim »solistima«, spaja različite glazbene izričaje oblikujući intrigantne sukobe kvarteta saksofona i orkestralnoga korpusa.

Skrjabinova Treća simfonija u c-molu, naslovljena »Božanska poema«, snažno je i golemim zvukovnim razmjerima bogato djelo, koje na prijelazu 19. u 20. stoljeće ukazuje na skladatelja čija je glazbena misao prožeta duboko filozofijskim programom.

Pretežito neoklasicistički »ton« Stravinskijeve baletne glazbe igralačkoga principa razvijanja strukture, goleme nakupine zvuka u Skrjabinovoj simfoniji nabijene ekspresiniostičkim programom, kao i Lazarova igra glazbenih manira jazza i neoklasicizma, karakteristike su programa koji nije bilo lako uspješno realizirati.

ROBERT RAJTIĆ

Dirigent Agrest pred Simfonijskim orkestrom HRT-a

Stoga je bilo povremenih neprecisnosti puhačkih nastupa i nedostatka snage među gudačima u Stravinskijevoj skladbi, kao i svojevrsne zvukovne jednoobraznosti pri izvedbi Skrjabinove simfonije, što je, pak, rezultat nedostatka iskustva mladoga dirigenta.

No, članovi Zagrebačkoga kvarteta saksofona iskazali su traženu spremnost na igru uokvirenu visoko profesionalnim pristupom, što i jest princip njihovih glazbeničkih identiteta.

GOSTOVANJA »Skakavci« Jugoslovenskoga dramskog pozorišta u ZKM-u

Prolazno kao burna ljetna kiša

Redatelj Dejan Mijač tu fragmentiziranu dramu donosi u ključu erotizacije

Helena BRAUT

Gostovanje beogradskoga Jugoslovenskoga dramskog pozorišta započelo je u četvrtak na večer u prepunome Zagrebačkom kazalištu mladih predstavom »Skakavci« u režiji doajena Dejana Mijača, nastalom po drami iznimno uspješne dramatičarke Biljane Srbljanović.

S obzirom na to da je isti naslov lani postavljen u ZKM-u u režiji Janusza Kice, zagrebački su gledatelji imali prigodu vidjeti i jedno drugačije čitanje.

Visoka teatralizacija

Redatelj Dejan Mijač tu fragmentiziranu dramu visoke teatralizacije, koja, među inim, problematizira odnos roditelja i djece i vrlo dojmljivo proces starenja i smrti, donosi u ključu erotizacije i, uvjetno rečeno, vrlo tankoćutne senzibiliziranosti. Ugođaj koji Mijač postiže, a nije lišen ni uglavnom efektnih nadnaravnih elemenata, natopljen je, i semantički i po vremenu radnje, prolaznošću burne ljetne kiše.

I kao da je sve moguće u tom zbrzanom, no omamljujućeme ljetnom snu, koji se živi iz dana u dan, u jednoj zemlji, nakon vremena komunizma koji se nekima smiješio kao reklama, dok je druge odvodio na Goli otok, nakon jednoga rata, mnogo zabluda i strepnji, mnogo želja i stotinu i jedne samoće.

Iz beogradske predstave »Skakavaca«: Isidora Minić i Voja Brajović

Zbirka trauma

Srbljanović je jasno i iskreno popisala zbirku svih trauma jednog društva, što su nakon nekoga vremena postale normalne, pa se više toj običnosti nitko previše ne čudi. A u tom svijetu, rastrganom materijalizmom i borbom za egzistenciju, sluđenom medijima i disfunkcionalnošću obitelji, sve vrijednosti su pokopane - i poštovanje i sućut i osjećaj stida. Od njega se samo crveni sjećanje, koje tek rijetko, kao bespoštedna savjest eruptira.

Korektnu scenografiju osmislio je Juraj Fabri, funkcionalne kostime Lana Cvijanović, a skladateljica je Isidora Žebeljan.

Glavna junakinja »Skakavaca«, televizijska šminkerica Nadežda, koju tumači Isidora Minić, u tom košmaru životu kojia podnosi »po navici« i »spremna na sve udarce«, ni u jednom trenutku ne izaziva sažaljenje. Njezina, često iritantna prostodušnost prilijepila se za njezino biće, bez potrebe za »promjenom«. Minić naglašeno gradi ulogu svojim fizisom, njezina veselost nije optimizam lake djevojke zlatna srca, ona egzistira u međuprostoru »s one strane dobra i zla«, bez etičke boje, okusa i mirisa, gotovo sretna u vlastitoj ograničenosti.

Voja Brajović predočio je TV zvijezdu Maksa u maniri muškarca srednjih godina koji se samo boji smrti. Sve ostalo što bi njegov lik trebao pokazati, na žalost, ostaje u sjeni toga straha.

Fascinantna Aleksandra Janković

Svetozar Cvetković kao homoseksualac Fredi samo je površinski iznio svoj lik, baš kao Boris Isaković kao bivši vojnik Milan, uništena samouzdanja i vjere u budućnost. Fascinantnu rolu odigrala je, i to cijelim habitusom, Aleksandra Janković kao TV prezenterica Dada, predočivši zamamnu, »organski tjelesnu« i do srži zlu ženu, dok je Maša Dakić kao kćerka Alegra iznijela dojmljivu bešćutnost adolescentkinje. Jasmina Avramović kao Žana, željna pozornosti, beskrajno osamljena, iz dubine svoga glumačkoga »ja« filigranski je slagala ulogu intelektualke koju muči njezin ambivalentan odnos s okrutno-dobrom majkom koju je korektno predočila Renata Ulmanski.

Paradoksalno, glumački neujednačenu predstavu, koju se zaboravlja kao iznenadni pljusak, spasili su veliki glumci JDP-a - odličan Nikola Simić (Simić), Rade Marković (Jović) te Miodrag Radovanović (Ignjatović).

KNJIGE Predstavljen roman »Dječak pod teretom snova«

Snovi koji teku prema Parizu

Roman je svojevrsni kompendij svih knjiga Anne Hébert, najpoznatije kanadske frankofone autorice

ZAGREB – Kanadska spisateljica Anne Hébert (1916. – 2000.) ima status književnoga klasika 20. stoljeća, a njezin prvi prijevod na hrvatski, roman »Dječak pod teretom snova«, upravo su objavili Disput i Hrvatsko filološko društvo u biblioteci Na tragu klasika.

Roman, koji je 1992. godine osvojio uglednu Guvernerovu nagradu, a u naš ga je jezik pretočila Marija Paprašarovski, predstavljen je ovih dana u Kanadskome kulturnom centru u Zagrebu, u organizaciji Hrvatsko-kanadskog akademskog društva i Kanadskoga veleposlanstva.

Veze Quebeca i Francuske

»Dječak pod teretom snova« je predzadnje djelo Anne Hébert, najpoznatije i najprevođenije kanadske autorice francuskoga jezičnog izraza, rekla je Irena Lukšić, urednica biblioteke. Hébert je svoju književnu karijeru započela kao pjesnikinja, okušala se i u pisanju novela i drama, a najpoznatija je kao spisateljica romana. Za svoje je knjige dobila ugledne literarne nagrade.

Anne Hébert je po riječima prof. Ingrid Šafranek autorica koja je najviše od svih kanadskih frankofonih pisaca posvetila vezama rodnoga Quebeca i Francuske, svoje duhovne domovine, tematizirajući u svojim djelima taj dvostruki pogled koji sebe promatra očima drugih. U njezinim je knjigama taj odnos između Francuske i Quebeca ravnopravniji, za razliku od mitiziranja Pariza i Francuske i euforičnog ljubavnog odnosa prema njima što su ga quebečki autori gajili prema francuskoj kulturi do 60-ih godina prošloga stoljeća.

Poetično i potresno

Pitanje identiteta prisutno je, međutim, u djelima tih autora i u drugoj polovici 20. stoljeća, kada kanadski frankofoni pisci, naglasila je Šafranek, jednim okom škilje prema Francuskoj, a drugim prema »Velikom bratu«, odnosno anglofonoj kanadskoj književnosti.

Anne Hébert u Parizu provodi polovicu života, međutim temom i duhom ostaje vezana u Quebec, što je vidljivo i u ovom izvanredno poetičnom romanu, potresnoj priči o mladiću koji se pokušava osloboditi svijeta djetinjstva. »Dječak pod teretom snova« je svojevrsni kompendij svih knjiga Anne Hébert, ističe Šafranek, vrlo dramatičan i patetičan roman koji problematizira jake teme poput silovanja i ubojstva.

U suprotnosti s teškim temama stoji autoričin krhki, čipkasti, prozirni stil, koji u kombinaciji s takvim temama daje zbunjujući efekt. [Sandra-Viktorija Antić]

KAZALIŠTE Najava »Gospode Glembajevih« u riječkome HNK

Brezovčeva drama spasa

Severina je Castellica »nazbilj«, rekla je Mani Gotovac

RIJEKA - Glazbena drama »Gospoda Glembajevi« Miroslava Krleže, pod redateljskom palicom Branka Brezovca, najveći je projekt riječkog HNK Ivana pl. Zajca koji će premijerno biti izveden 9., 10. i 12. ožujka ove godine. Ulogu barunice Castelli tumači Severina Vučković, a Leona Alen Liverić u alternaciji s Mislavom Čavajdom. »To je naš najvažniji projekt. 'Glembajevi' su najbolja hrvatska drama prvi put izvedena 1928. godine i od tada se izvode uglavnom u duhu psihološkog realizma. Sada se prvi put drama izvodi na radikalno drugačiji način«, kao dramska kantata, kako je rekao Brezovec, na novinarskoj konferenciji održanoj u petak.

»Upravo zahvaljujući Brezovcu napokon smo stekli pravo da se prema našem klasičnom piscu kao što je Krleža odnosimo kao prema svim drugim klasičnim piscima svijeta, poput Shakespearea«, kazala je najavljujući predstavu intendantica riječkoga HNK Mani Gotovac.

»Glembajevi su drama spasa, jer se bave Leonom koji se nastoji izvući iz mraka. Trudit ćemo se da se kroz ovaj tekst ne prolazi sjedeći i naklapajući. Mrak će biti dalji, ali poučci bliži. Očekujte najgore«, kazao je Brezovec.

»Ovo je za mene bio velik izazov. Sigurno nešto primjećujete i u mom govoru. Konačno sam počela govoriti književno, a ne s dalmatinskim naglaskom«, rekla je Severina.

Na upit Vjesnikove novinarke kakve reakcije hrvatske kulturne javnosti očekuje na Severinin angažman i je li točno da je ravnatelju Hrvatske drame Galianu Pahoru uputila pismo u kojemu mu sugerira da se povuče s te pozicije »radi angažmana na Glembajevima i bolesti«, Mani Gotovac je odgovorila: »Sudeći po aferama, nastavljamo Krležinim putem. Imam dojam da je hrvatska kazališna javnost počela prihvaćati činjenicu da Severina igra Castellicu. Velik broj glumaca radi na sapunicama, a to je estrada. Drugi razlog je teatrološke naravi. Predstavom desetljeća 1980-ih je proglašen 'Hamlet' u režiji litavskog redatelja Nekrošiusa u kojoj je glavnu ulogu tumačio najpoznatiji pop pjevač. To se događa svugdje u svijetu, a malo o tom svijetu znamo, iako silno želimo ući u Europu. Severina je Castellica 'nazbilj'; nosi u sebi nešto od erotske inteligencije koju ima Castellica.

MILJENKO MIHOZZI

Severina Vučković

Što se tiče pisma, neću, niti se namjeravam kandidirati za mjesto ravnatelja Hrvatske drame, i to nema nikakve veze s mojim četverogodišnjim suradnikom i prvakom kazališta Pahorom. Riječ je o golemom projektu, pa sam ga htjela poštedjeti nekih drugih obveza koje ima kao ravnatelj Drame. Galiano Pahor nije nazočio konferenciji za novinare. [Ljiljana Mamić Pandža]

UKRATKO

»Karaula« osvojila nagradu publike

TRST – Filmu »Karaula« Rajka Grlića pripala je nagrada publike za najbolji igrani film 18. tršćanskog filmskog festivala, izvjestila je u četvrtak agencija ANSA. Glavnu nagradu žiri je dodijelio dugometražnom filmu »Der Freie Wille« Mathiasa Glasnera. U kategoriji kratkometražnog filma publika i žiri prvu su nagradu dodijelili rumunjskom filmu »Lampa cu caciula« Radua Jude. Nagradu Alpe Adria Cinema u kategoriji dokumentarnih filmova osvojio je švedski film »Bortglomba« Agnieszke Lukasiak, a nagrada publike pripala je filmu »Karneval« Alena Drljevića. [Hina/ANSA]

Tribina o hrvatskim prijevodima Biblije

ZAGREB – U subotu, s početkom u 19 sati, u Velikoj dvorani Kršćanske adventističke crkve, Deželićeva 77, održava se tribina »Najljepši i najčitaniji hrvatski biblijski prijevodi«. Na tribini sudjeluju sveučilišni profesor stilistike dr. Krunoslav Pranjić, arheolog mr. Dragomir Obradović, teolog Ruben Kneževič te prof. književnosti mr. Đurđica Garvanović-Porobija. Raspravljat će se o književnoj i duhovnoj vrijednosti Biblije te njenoj ulozi u opismenjavanju i očuvanju hrvatskog jezika. Posjetitelji će moći obići i izložbu hrvatskih prijevoda Biblije. [G. P.]

Frankofone umjetnosti

LIEGE – Likovni umjetnik Veljko Vidak u prosincu je 2006. sudjelovao na izložbi »Frankofone umjetnosti« u belgijskom gradu Liegeu na kojoj su izlagali umjetnici iz 22 zemlje. Vidak je prethodno kao predstavnik Hrvatske na istoimenoj izložbi u Parizu osvojio prvu nagradu kritike. Vidak živi i radi u Parizu, diplomirao je slikarstvo na ALU u Zagrebu, a 2004. odlazi na studijski boravak u Pariz. [T. N.]